

En telefonerande amorin i ett av takhörnen i LM Ericssons överflyttade minnesrum får en sista avputsning.

Einar Malmgren

UDK 069
92

Lars Magnus Ericssons minnesrum i Telemuseum

Jag har vid flera tillfällen, även i denna tidskrift, nämnt att det till Telemuseums nya lokaler överflyttade L M Ericssons minnesrum kommer att bli en av museets största attraktioner, för att inte säga den största. Rummet är nu färdigt efter månader av intensivt arbete. De vackra mahognypanelerna i bottenvåningen är på sin plats, och de telefonerande gipsänglarna i taket har fått en sista uppsättning. Balustraden till den rundgående balkongen på andra våningen är också uppsatt. Däremot saknas i skrivande stund ännu den museala inredningen. Därmed menar jag de stora glasskåpen i bottenvåningen med alla de skiftande telegraf- och telefonföremålen samt raden av väggtelefoner runt om på balkongväggen.

Man måste skänka sin beundran åt den konstskicklighet varmed arbetet utförts. Det har i alla fall gällt att överflytta ett rum med cirka 75 m² golvyta och av två våningars höjd från en plats till en annan med iakttagande av största försiktighet för eventuell åverkan på tak, väggar och inredning. Och det har inte varit ett rum vilket som helst! Speciellt taket med dess rika stuckatur har erbjudit stora svårigheter att ta ner och sätta upp i något så när oskadat

skick. Att så kunnat ske är som sagt ett bevis på stor konstnärlig yrkesskicklighet. Jag tror att var och en som gör ett besök i minnesrummet efter dess invigning i början av maj kommer att förundra sig över att allt detta varit möjligt. Man får ofelbart intrycket av att rummet redan från begynnelsen varit beläget på denna plats.

För dem som trots tidigare skrivelser — bl a i Verket och Vi 1965 — inte närmare känner till detta märkliga rum vill jag här ge några upplysningar. Fram till 1940 låg L M Ericssons verkstäder i kvarteret Taktäckaren i norra Stockholm med adressen 15, 17 och 19 vid Tulegatan. I oktober 1901 beslöt bolagets styrelse att inom denna fastighet inreda en lokal för styrelsesammanträden och bolagsstämmor och anslog för ändamålet 12 000 kr. Lokalen blev synnerligen påkostad och inredningsanslaget torde ha överskridits högst väsentligt, säger bolagets krönikör Hemming Johansson. Rummet blev färdigt 1903. Förutom för de nämnda ändamålen användes rummet också som utställningslokal för bolagets produkter.

År 1918 hade hela kvarteret Taktäckaren tagits i anspråk för Ericssons verkstadsrörelse, och den

Minnesrummet som det såg ut i LM Ericssons tidigare lokaler vid Tulegatan, före överflyttningen till Telemuseum. Mitt i rummet LM Ericssons monter från 1897 års jubileumsutställning i Stockholm. Montern står nu i museets entréhall.

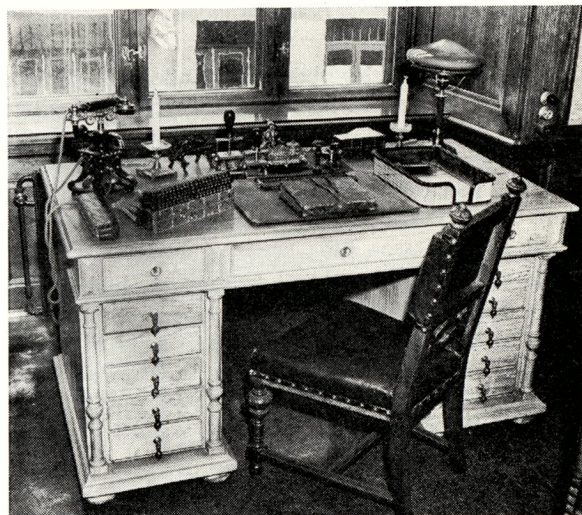
vackra sammanträdes- och utställningslokaler råkade därmed i farozonen. Den representerade ju, om golv inlades i balkongvåningen, ett utrymme på närmare 150 m² som kunde användas för annat ändamål. Hit kom nu fabriken avlöningskontor att förläggas och även en del andra verkstadsutrymmen. Att den vackra inredningen inte for väl av en sådan behandling säger sig självt.

Rummets förnedringstid varade fram till slutet av 30-talet. Då byggde bolaget en ny fabrik i Midsommarkransen utanför Stockholm, och utrymmena i den forna utställningslokaler kunde frigöras. De återställdes i sitt ursprungliga skick och blev som ett slags minnesrum för Lars Magnus Ericsson — och i någon mån även för hans samtida och affärsvän H T Cedergren — överlämnade till Stockholms stadsmuseum vid en enkel ceremoni 1943. Som drivande kraft i detta restaureringsarbete framstod ingenjör Gustaf Collberg i bolaget, vilken till rummet sammanförde ett stort antal föremål belysande teleindustrins utveckling fram till 1940.

Under de drygt 30 år som förflutit sedan överlämnandet har praktiskt taget ingenting skett med detta minnesrum förrän nu. Det har stått stängt och tillbommat och de enda besökare det kunnat registrera har varit enstaka medarbetare och gäster hos L M Ericsson och i någon mån även folk från televerket genom förmedling av Telemuseum. Det var därför ganska naturligt, när det blev fråga om att skapa nya lokaler för Telemuseum, att tanken upp-

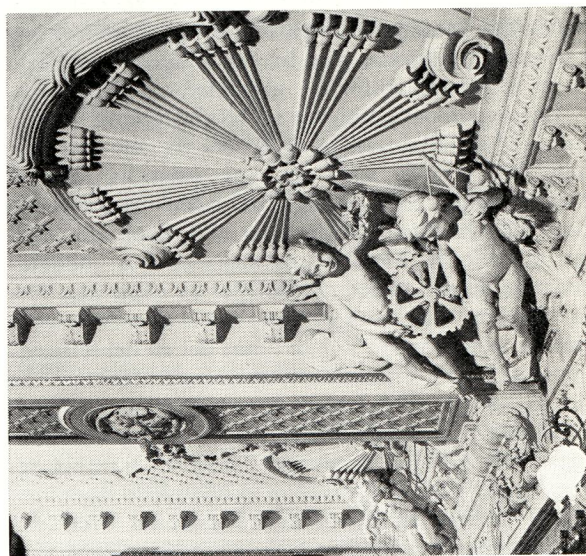

Intill trappuppgången i minnesrummet stod Lars Magnus Ericssons byst.

Lars Magnus Ericssons skrivbord. Telefonapparaten på bordet är den välkända s k "taxen" från 1892.

Nedan ett prov på det konstnärliga stuckaturarbetet i minnesrummets tak.

Det var ett omfattande arbete att sätta upp och finputs det rikt dekorerade taket i minnesrummet.

stod — det var televerkets dåvarande chef Håkan Sterky som kom med idén — att undersöka möjligheterna att överflytta rummet i oförändrat skick till museets blivande lokaler. Tanken fick understöd från Stadsmuseum och L M Ericsson, som förklarade sig villigt att bidra till kostnaderna. Senare ordnades det så att L M Ericsson åtog sig att stå för hela överflyttningskostnaden, en gest som livligt uppskattats av det nya Telemuseum.

Här följer en kort beskrivning av det märkliga rummet. Det sträcker sig som nämnts genom museets båda våningar. Dess ytvidd är ca 75 m². Runt andra våningen sträcker sig en bred läktare som man når med en spiraltrappa. Inredningen är helt i mahogny: väggar, tak i undervåningen, trappa, räcken, utställningsskåp och övriga möbler. Taket i övervåningen är rikt försett med stuckatur med telefonmotiv, där särskilt de telefonerande änglarna i takhörnen dominerar. En ungefär i rummets mitt stående pelare är också rikt ornamenterad och försedd med ett vackert kapital. Omkring pelarens nederdel är en cirkelformad soffa anordnad. Stolparna på balkongräcket och i trappan är utsirade med telefondetaljer i mahogny. Även i fönstergardinerna går telefonmotiven igen.

Det överflödade tidigare av telefonföremål i rummet — i utställningsskåp såväl som på golv och väggar. Det verkade som om man velat ha med så många detaljer som möjligt i tillverkningen, vare sig det gäller hela telefonapparater eller delar till sådana: mikrofoner, hörtelefoner, signalklockor, induktorer m m, liksom växelbordsdetaljer av olika slag. Hela växelbord fanns det av naturliga skäl endast några mindre exemplar av. Vidare fanns det en del telegrafapparater och brandalarmutrustningar förutom en del personliga tillhörigheter från Lars Magnus. I fasta väggskåp — likaså i mahogny — inrymdes kataloger över bolagets produkter i stort antal, arbetsbeskrivningar och arbetsorder m m och på de stora bordet i rummet låg album med fotografier över telefonapparater och växlar och utförda anläggningar

samt en besöksbok, där man kunde hitta namnteckningar från världens alla hörn. Nu står utställningsskåpen med sitt rikhaltiga innehåll än så länge utanför rummet, och det är inte bestämt om de skall flyttas in eller ej eller utgöra ett särskilt förrum.

Som nämnts har rummet kommit att bli en minneshall inte bara över bolagets grundare Lars Magnus Ericsson utan också över Henrik Tore Cedergren. Det torde sammanhålla med det nära samarbetet mellan dessa båda telefonpionjärer på telefonens utveckling och utbredning under många år i vårt land men även på att då AB Stockholmstelefon sålde sitt nät till Rikstelefon 1918 en sammanslagning ägde rum mellan vad som var kvar av Allmänna bolaget och L M Ericsson, som då också fick namnet Allmänna Telefonaktiebolaget L M Ericsson (senare slopades ordet Allmänna). Allmänna telefonbolaget bildades som bekant på tillskyndan av Cedergren, som i likhet med åtskilliga andra affärsmän i Stockholm på den tiden var missnöjd med de höga abonnemangstaxor som det dittillsvarande Stockholms Bell Telefon AB tillämpade. Huvudleverantör åt det nybildade bolaget blev L M Ericsson, som bl a för bolagets telefonstation vid Oxtorget konstruerade de första här i landet använda snöväxlarna. Bortsett från några år kring sekelskiftet förblev Ericsson Allmänna bolagets huvudleverantör under alla de år det existerade.

De nämnda undantagsåren stördes det goda affärsförhållandet de båda herrarna emellan av att Cedergren tyckte sig spåra ett vikande intresse från Ericssons sida att sköta leveranserna till Allmänna bolaget. Ericsson hade ju också en annan stor kund — telegrafverket. Cedergren startade därför en egen tillverkning av telefonmateriel, AB Telefonfabriken, och frestade därmed hårt på vänskapsbanden mellan de bägge herrarna. 1901 återgick emellertid allt till det gamla, och Telefonfabriken uppgick i Ericssonbolaget. Det är sålunda alldeles i sin ordning att minnesrummet är ägnat åt både L M Ericsson och H T Cedergren och att bägges porträtt pryder dess väggar. Ericsson dog 80-årig 1926, medan Cedergren avled redan 1909, endast 56 år gammal. ■

Glasskåp med teledetaljer utanför minnesrummet i väntan på eventuell inflyttning.

